

Шведова А.М.,

здобувач вищої освіти IV курсу кафедри музичного та хореографічного мистецтва, ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»;

Науковий керівник: Сапак Н.В., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музичного та хореографічного мистецтва ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв, Україна

ХОРЕОГРАФІЧНА КОМПОЗИЦІЯ «СПОКОНВІЧНЕ КОХАННЯ» ЗА МОТИВАМИ ТВОРУ ІВАНА КОТЛЯРЕВСЬКОГО «НАТАЛКА ПОЛТАВКА»

Іван Петрович Котляревський - український письменник, військовий, громадський діяч. Він зробив найвагоміший внесок у становлення сучасної української літератури. В умовах занепаду всіх різновидів староукраїнської писемної мови, поема «Енеїда», п'єси «Наталка Полтавка» і «Москаль-чарівник», написані на основі живого усного мовлення народу, що започаткувало новий етап формування національної літератури.

П'єса «Наталка Полтавка» (вперше надрукована в 1838 році Ізмаїлом Срезневським в «Украинском сборнике») і водевіль «Москаль-чарівник» (надрукований 1841 року), стали основою започаткування нової української драматургії. Микола Лисенко, використавши доробок своїх попередників (Анатолія Барсицького, Алоїза Єдлічки) створив оперу «Наталка-Полтавка».

Характерні риси драматургічної творчості Івана Котляревського:

- невелика кількість дійових осіб,
- вдало вибраний конфлікт,
- напруженість і природність розвитку сюжету,
- стрункість композиції,
- органічно вмонтовані в текст пісні,
- народна, індивідуалізована й гранично виразна мова,
- гумор,
- чіткість ідей,
- рельєфно зримі образи.

Творчість Котляревського високо цінував Тарас Шевченко. Поет в 1838 році написав вірш «На вічну пам'ять Котляревському», у якому підносить Котляревського, як національного співця та прославляв як творця безсмертної «Енеїди».

Михайло Коцюбинський, характеризуючи роль Котляревського в розвитку української культури, підкреслив, що «занедбане й закинуте під сільську стріху слово, мов фенікс з попелу, воскресло знову... і голосно залунало по широких світах» із його творів.

«Наталка Полтавка» - одне з найвідоміших творів українського письменника Івана Котляревського, написане у 1790 році. Твір був виданий в 1798 році в Санкт-Петербурзі.

Стильові особливості і мовний вираз. Твір написаний в жанрі комедії історичної драми. Котляревський використовував козацький діалект та народну мову, що додавало твору автентичності. Текст містить гумор, сатиру, та глибокі філософські думки. «Наталка Полтавка» визнана класикою української літератури та є символом боротьби за свободу та гідність, що важливо в контексті історичних подій і культурних цінностей України.

Історичний контекст твору. «Наталка Полтавка» була написана в період, коли Україна була під польською та російською імперіями. Твір відображає складний соціальний і політичний контекст того часу, включаючи конфлікти між козаками та польською шляхтою.

Сюжетна лінія та ключові події. В творі розповідається про кохання Петра до Наталки, але ця любов перевіряється через конфлікти між козаками та польською шляхтою. Головні події включають бійку між Петром і Грозею, драматичний розвиток подій під час святкування Купала, і кінцевий поєдинок між Петром і Грозею.

Наталка - не лише образ сильної жінки, а й символ гідності та незалежності. Її рішучість та вірність своєму коханому є вдихом для всіх, хто прагне боротися за свої права та переконання.

Завдяки твору «Наталка Полтавка», українці нагадують собі про важливість боротьби за свою ідентичність і нагадують, що справжнє кохання та гідність ніколи не здаються перед жодними випробуваннями.

Образ Наталки Полтавки є одним із найважливіших і яскравих в українській літературі. Вона є центральною героїнею однойменного твору.

Роман Івана Котляревського вплинув на різні види мистецтва, включаючи живопис, музику та театр. Літературний сюжет та образ героїні знайшли відображення у різних мистецтвах:

В живописі багато українських та зарубіжних художників створили роботи, натхненні сюжетом п'єси. На картинах можна побачити зображення Наталки та інших персонажів роману, а також сцени із сільського життя, які описуються у романі.

- «Наталка Полтавка» автор Андрій Андрієвський. Картина намальована в 1892 року і відображає образ Наталки та Івана в українському селі. Вона передає романтику та природність сільського буття.

- «Наталка Полтавка» автор Іван Крижицький. Картина, створена 1903 року і зображує Наталку та Івана в традиційних українських костюмах під час весільної церемонії.

- «Наталка Полтавка» автор Олесь Серета. Сучасний український художник створив картину, яка інтерпретує образ Наталки як символу сили та незалежності.

- «Наталка Полтавка» автор Григорій Войтенко. Твір відображає сцену з роману, коли Наталка відмовляється від весільного обруча, що стала важливим поворотним моментом в історії.

- «Наталка Полтавка» автор Василь Пучков. Інша картина, яка показує Наталку та Івана під час весілля, ілюструючи їхнє щастя та радість.

Ці картини різних художників варіюють стилі та підходи до теми, але всі вони допомагають засобами образотворчого мистецтва показати образи цього класичного твору.

В музиці історія головної героїні також знайшла своє втілення. Існують музичні твори, опери та балети, засновані на сюжеті п'єси. Вони підкреслюють романтичні та драматичні аспекти історії.

- Опера «Наталка Полтавка» Миколи Лисенка, видатного українського композитора, який створив оперу в 1889 році. Ця опера стала надзвичайно популярною та досі виконується на сценах українських театрів.

- Балет «Наталка Полтавка» Петра Чайковського. Словацький балетмейстер Маріус Петіпа виставив балет «Наталка Полтавка» до музики П. І. Чайковського у 1876 році. Цей балет включає в себе елементи українських народних танців та став важливим досягненням в історії балету.

- Симфонія «Наталка Полтавка» Максима Березовського. Український композитор Максим Березовський створив симфонію, в якій відобразив драматизм та романтику твору Котляревського.

Ці музичні твори відтворюють різні аспекти сюжету та емоції персонажів з роману «Наталка Полтавка» та стали важливими частинами музичної спадщини України та світової класичної музики.

Театральні вистави. Літературний твір був успішно адаптований для сценічних постановок. Театральні постановки роману часто поживляють персонажів та події, дозволяючи глядачам глибше поринути у світ твору.

- Постановка Театру на Подолі (Київ). Театр на Подолі у Києві регулярно поставляє вистави «Наталка Полтавка». Ця постановка представляє сучасний підхід до класичного роману і завжди отримує велику увагу глядачів.

- Постановка Національного академічного театру опери та балету ім. Т.Г. Шевченка (Київ). Цей театр відомий своєю оперною адаптацією «Наталки Полтавки», яка надає роману велич і пишність.

- Постановка Львівського театру ім. Марії Заньковецької (Львів). Театр також має вистави «Наталка Полтавка», які поєднують традиції і сучасні підходи до театрального мистецтва.

Не тільки українські театри, але і театри за кордоном регулярно ставляють вистави за мотивами твору І.Котляревського. Наприклад, в США і Канаді вистави за цією темою представляють українські театральні групи.

Ці театральні постановки допомагають публіці краще зрозуміти та відчувати сюжет і образи роману через живу акторську гру та сценічну інтерпретацію.

Таким чином, історія «Наталки Полтавки» Івана Котляревського стала не лише літературним шедевром, а й натхненням для багатьох художників, музикантів та режисерів, які знайшли в цій історії багатий матеріал для свого мистецтва.

Твір «Наталка Полтавка» значно вплинув на мистецтво хореографії, особливо в контексті української народної танцювальної традиції.

Сюжет твору пропонує багатий матеріал для хореографічних постановок, особливо в образах святкувань, весільних танців, та інших традиційних подій, що зустрічаються у романі. Ці сцени стали важливими для створення хореографічних вистав. Традиційні українські костюми, фольклорні елементи надали величезний імпульс для хореографічних постановок. Вони додають автентичності і емоційної насиченості виставам. Хореографія дозволяє танцюристам виразно передавати емоції та сентименти, які характеризують персонажів роману. Трагічні та романтичні елементи сюжету добре виражаються через хореографічні вирази.

Висновки. Таким чином, твір «Наталка Полтавка» став надзвичайно важливим джерелом натхнення для всіх видів мистецтва й, зокрема, для української народної хореографії, допомагаючи створювати вражаючі та емоційні хореографічні образи, які відтворюють багату культурну спадщину та ідентичність України.

Список використаних джерел:

1. Волинський П. К. Іван Котляревський: Життя і творчість. Київ : Державне видавництво художньої літератури, 1955. 204 с.
2. Волинський П. К. Іван Котляревський: Життя і творчість. Київ : Дніпро, 1969. 270 с.
3. Котляревський І. Повне зібрання творів / Іван Котляревський; заред. Є. Шабліовського. Київ : Наукова думка, 1969.
4. Котляревський Іван Петрович // Малий словник історії України / В. А. Смолій. К. : Либідь, 1997. 464 с.
5. Немировська Н. Традиції, обряди, символи, обереги / Н. Немировська. - Харків : Основа, 2011.
6. Стебун І. І. І. П. Котляревський: критич.-біогр. нарис / І. І. Стебун ; Акад. наук УРСР, 1977. 230 с.
7. Хропко П. П. Іван Котляревський. Біографічний нарис. К. : Дніпро, 1969. 102 с.